

Financial Stress and Timeliness of Financial Reporting

Seyed Hossein Ahmadi Langari

PhD Student, Department of Accounting, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran.,
hosseinahmadi2000@yahoo.com

Ali Khozein*

Department of Accounting, Aliabad Katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katoul,
Iran, Aliabad Katul, Iran. khozein@aliabadiu.ac.ir

Alireza Matoufi

Department of Accounting, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran,
alirezamaetofi@gmail.com

Mansour Garkaz

Department of Accounting, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran, Gorgan, Iran,
m_garkaz@yahoo.com

Abstract

Purpose: The purpose of this research is to study the effect of financial stress on the timeliness of accounting financial reporting in companies listed on the Tehran Stock Exchange.

Method: In order to investigate this goal, two explanatory hypotheses and information related to 152 stock exchange member companies for the period of 2017 to 2022 were analyzed. The regression model used in this research was a panel data method with a combined approach.

Results: The results showed that financial stress has a positive and significant relationship with the start and finish of preparing financial reports, but it has no positive but significant relationship with late registration.

Conclusion: According to the findings of the research, management decisions can reduce financial stress and be effective in the timely presentation of financial reports to help investors as an effective informational and operational tool in the evaluation, analysis and analysis of reports.

Contribution: This study will provide evidence of its impact on the timeliness of accounting financial reporting as one of the effective factors in investment by using updated indicators involved in financial stress. It seems that these indicators have not been investigated so far and The results of the review develop the theoretical literature in this field. Also, the findings can help in recognizing and reducing the level of financial stress indicators in companies and also be useful for investors who seek to reduce risk and riskiness of investment.

Keywords: Financial Stress, Timeliness, Financial Reporting.

Research Article

Cite this article: Ahmadi Langari, Khozein, Matoufi & Garkaz (2024) Financial Stress and Timeliness of Financial Reporting, Journal of Financial Accounting Knowledge, Vol.11, NO.1, Spring, 139-157.

DOI: 10.30479/jfak.2024.20097.3185

Received on 10 March, 2024   **Accepted on** 7 May, 2024

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University.

Corresponding Author: Ali Khozein (khozein@aliabadiu.ac.ir)

استرس مالی و به‌موقع بودن گزارشگری مالی

سیدحسین احمدی لنگری

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران، Hosseinahmadi2000@yahoo.com

علی خوزین*

گروه حسابداری، واحد علی آبادکتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آبادکتول، ایران، Khozein@aliabadiau.ac.ir

علیرضا معطوفی

گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران، Alirezamaetooft@gmail.com

منصور گرکز

گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران، M_garkaz@yahoo.com

چکیده

هدف: هدف این پژوهش مطالعه تأثیر استرس مالی بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی حسابداری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده است.

روش: جهت بررسی این هدف دو فرضیه تبیین و اطلاعات مربوط به ۱۵۲ شرکت عضو بورس برای دوره زمانی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. الگوی رگرسیون استفاده‌شده در این تحقیق روش داده‌های تابلویی با رویکرد تلفیقی بوده است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد استرس مالی دارای ارتباط مثبت و معناداری با زمان شروع و اتمام تهیه گزارش‌های مالی دارد؛ اما با ثبت دیر هنگام دارای ارتباط مثبت ولی معناداری نیست.

نتیجه‌گیری: مطابق با یافته‌های پژوهش، تصمیمات مدیریت می‌تواند موجب کاهش استرس مالی و اثرگذاری در ارائه به‌موقع گزارش‌های مالی گردد، تا به‌عنوان ابزاری اطلاعاتی و عملیاتی مؤثر در ارزیابی، تجزیه و تحلیل گزارش‌ها به سرمایه‌گذاران کمک نماید.

دانش‌افزایی: این مطالعه با استفاده از شاخص‌های بروز شده و درگیر در استرس مالی شواهدی از تأثیر آن بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی حسابداری به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار در امر سرمایه‌گذاری ارائه خواهد داد. به نظر می‌رسد این شاخص‌ها تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته و نتایج حاصل از بررسی، ادبیات نظری در این زمینه را توسعه می‌بخشد. همچنین یافته‌ها می‌تواند در شناخت و کاهش سطح شاخص‌های استرس مالی در شرکت‌ها کمک نماید و نیز برای سرمایه‌گذارانی که به دنبال کاهش ریسک و خطرپذیری سرمایه‌گذاری هستند، مفید واقع شود.

واژگان کلیدی: استرس مالی، به‌موقع بودن، گزارشگری مالی

مقاله پژوهشی

*استناد: احمدی لنگری، خوزین، معطوفی و گرکز (۱۴۰۳)؛ استرس مالی و به‌موقع بودن گزارشگری مالی، فصلنامه علمی دانش حسابداری مالی، مقاله پژوهشی، دوره ۱۱، شماره ۱، پیاپی ۴۰، بهار ۱۴۰۳، ۱۳۹-۱۵۷.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۲/۱۸

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) © حق مؤلف نویسندگان

۱- مقدمه

در بیانیه شماره (۸) هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی و چارچوب مفهومی گزارشگری مالی هیئت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری؛ قابلیت مقایسه، قابلیت تأییدپذیری، به‌موقع بودن و قابل فهم بودن ویژگی‌های کیفی هستند که سودمندی اطلاعات را افزایش می‌دهند (بابایی و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به مدت‌زمان تهیه، حسابرسی، پردازش و گزارش اطلاعات مالی، ویژگی کیفی به‌موقع بودن در گزارش‌های مالی با اهمیت به نظر می‌رسد (کوتاری و همکاران^۱، ۲۰۱۰: ۲۴۷)

گزارشگری مالی وسیله‌ای است که از طریق آن اطلاعات کمی و کیفی به سهام‌داران و سایر اشخاص ذی‌نفع در مورد عملکرد یک واحد تجاری در قالب حساب مباشرت مخابره می‌شود. تصمیم‌گیری در حوزه‌های مالی و سرمایه‌گذاری مستلزم آن است که سرمایه‌گذاران تمام اطلاعات قابل‌اعتماد موجود را برای یک تصمیم بهینه جستجو و به دست آورند. مقررات بازار سرمایه قاعده جلب‌اعتماد فعالان بازار و عدم خیانت به اعتماد قبلی سرمایه‌گذاران را بیان می‌کند. مدیریت واحدهای تجاری نیاز به ارائه صورت‌های مالی باکیفیت و به‌موقع دارد که نه تنها وضعیت مالی یک واحد تجاری را توصیف کند، بلکه بازتابی واقعی از عملکرد واحد تجاری نیز باشد. صورت‌های مالی منتشر شده باید دارای کیفیت مطلوب و ارائه به‌موقع همراه با انطباق کامل با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و چارچوب مفهومی باشند. ارائه این اطلاعات به کاربران و مردم، آریبتراز را ممنوع کرده و کارایی بازار را افزایش می‌دهد. یک بازار زمانی کارآمد است که تمام اطلاعات موجود به‌راحتی و به‌سرعت در قیمت اوراق بهادار فهرست شده در بازار سرمایه گنجانده شود (نوسا و اسنی^۲، ۲۰۱۱: ۳۹).

پیامدهای بحران و آشفتگی مالی می‌تواند بر فضای کسب‌وکار تأثیر گذاشته و منابع مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار سرمایه را محدود نماید. پژوهش حاضر در حوزه مالی و رفتاری قرار دارد؛ بنابراین نوع تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و عوامل مؤثر بر ارائه به‌موقع گزارش‌های مالی بسیار حائز اهمیت است. سرمایه‌گذاران نیازمند اطلاعات به‌هنگام و کامل از تمامی جوانب گزارش‌های مالی که عاری از آسیب‌پذیری باشد، هستند تا عقلانی‌ترین تصمیم را اتخاذ کنند (سعادت زاده حصار و همکاران، ۲۰۰۳: ۱۴۰). پرسش اصلی این است که آیا استرس مالی بر ارائه به‌موقع گزارشگری مالی در شرکت‌ها اثرگذار است؟ این مطالعه با استفاده از روش توصیفی و شاخص‌های درگیر در استرس مالی بدنبال تأثیر آن بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی است. نتایج حاصل از این بررسی، ادبیات نظری را توسعه خواهد بخشید. همچنین می‌تواند در شناخت و کاهش سطح استرس مالی به مدیران شرکت‌ها کمک نماید و برای سرمایه‌گذارانی که به دنبال کاهش خطرپذیری و حفظ قدرت سرمایه‌گذاری هستند، مفید واقع شود.

۲- مبانی نظری

۲-۱. استرس مالی و تهیه به موقع گزارشگری مالی

اهمیت یک سیستم مالی سالم و باثبات که نتیجه آن ثبات اقتصادی است بعد از بحران مالی جهانی برجسته شد. هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی، تعهد سهام‌داران در بخش مالی برای توسعه ابزارها و نظارت بر استرس مالی در سیستم مالی و اقتصادی لازم‌الاجرا گردید. شناسایی شاخص‌های استرس مالی برای سنجش اثربخشی اقدامات شرکت‌ها در میزان کاهش تأثیر آن بسیار مفید است. اقدامات هماهنگ برای تحریک سرمایه‌گذاری و تولید داخلی توسط ذی‌نفعان مربوطه برای کاهش تأثیر استرس مالی ضروری است. به‌طورکلی این امر موجب کاهش تأثیر استرس مالی بر تولید، اشتغال و اقتصاد خواهد شد. استرس مالی یک شاخص برای انعکاس ماهیت سیستمی بی‌ثباتی مالی و همچنین جهت اندازه‌گیری آسیب‌پذیری سیستم مالی در برابر شوک‌های داخلی و خارجی شناخته شده است (ایلسانمی و توری، ۲۰۲۰؛ ۱).

طی دو دهه گذشته، توجه سیاست‌گذاران و پژوهشگران به سمت بخش‌های مالی معطوف شده (اسدی و یآوری، ۲۰۲۲؛ ۴) و اقتصاددانان نظرات مختلفی در مورد اهمیت سیستم مالی دارند (رجبی و همکاران، ۲۰۲۲؛ ۳). وجود تنش در بازارهای مالی منجر به ایجاد نااطمینانی نسبت به شرایط اقتصادی آینده شده، بر رفتار عواملان اقتصادی تأثیر گذاشته و نیز به علت افزایش عدم تقارن اطلاعاتی، تأثیر منفی بر رشد اقتصادی دارد (معطوفی، ۲۰۱۹).

با شروع رکود بزرگ سال ۲۰۰۸ در آمریکا بحران‌های مالی با قدرت انتشار بالا و اثرات متقابل در سیستم مالی پدید آمد این بحران‌ها با بروز شرایط نایمن اقتصادی و افزایش عدم تقارن اطلاعاتی بین فعالین اقتصادی عملکرد فعالیت‌های بخش حقیقی اقتصاد مختل کرد؛ از این رو کمی‌سازی و درک دقیق بی‌ثباتی‌های مالی در قالب شاخص استرس مالی و آثار اقتصاد کلان آن وارد حوزه مطالعاتی اقتصاد شده است (پولات و ازکان، ۲۰۱۹).

هدف از گزارشگری مالی ارائه داده‌های مالی است که عمدتاً از نظر ویژگی‌های مالی در سازمان‌های تجاری به موقع تلقی می‌شود (هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری، ۲۰۰۸). بیکو^۵ (۲۰۱۸؛ ۹۲) گزارشگری مالی را «انتشار اطلاعات اقتصادی مربوط به کسب‌وکارها به صورت کمی یا غیر کمی که می‌تواند به کاربران در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی کمک کند» تعریف کرد.

این تعریف با فرایندی که در آن شرکت‌ها با سهام‌داران خارجی ارتباط برقرار می‌کنند، گسترش یافت. از تعاریف گزارشگری مالی می‌توان استنباط کرد که مصرف‌کنندگان صورت‌های مالی بسیارند، به‌ویژه آنهایی که اعتماد و ارزیابی خود را بر پایایی و به‌موقع بودن صورت‌های مالی؛ مانند تحلیلگران مالی، تحلیلگران حقوق صاحبان سهام و ارزیاب‌های مالیاتی قرار می‌دهند. صورت‌های مالی دارای اطلاعات مهمی است که سرمایه‌گذاران (بالقوه) برای

تصمیم‌گیری آگاهانه به آن نیاز دارند. تحلیلگران و کارگزاران سهام این اطلاعات را تجزیه و تحلیل می‌کنند و به مشتریان خود توصیه می‌کنند که آیا یک ابزار مالی خاص را بخرند، بفروشند یا نگهداری کنند. این اطلاعات نه تنها در مورد سودآوری، بلکه توانایی شرکت‌ها برای تولید جریان نقدی و تأمین هزینه‌ها، در زمان مقرر منعکس می‌کند. مالکان علاقه شدیدی به بازخوردهای گزارشگری دارند؛ زیرا گزارشگری مالی شاخصی برای نشان دادن موفقیت یا عدم موفقیت مدیریت در رهبری سیاست‌های شرکت و نحوه استفاده از منابع شرکت‌ها ارائه را می‌دهد. در نتیجه اطلاعات حاصل از صورت‌های مالی جهت ارزیابی عملکرد مدیریت مورد استفاده قرار می‌گیرد، در صورت موفقیت در پیشبرد اهداف پاداش مدیریت با استفاده از عملکرد افشا شده در صورت‌های مالی تعیین می‌شود. باید به این نکته توجه داشت که صورت‌های مالی می‌تواند منبعی برای دست‌کاری اطلاعات مالی افشا شده نیز باشد (زولفیاتی و فادهیلا،^۷ ۲۰۱۸؛ ۱۲۷).

ارائه به‌موقع اطلاعات مالی موجب تسهیل در فرایند جمع‌آوری اطلاعات تأیید شده مورد نیاز افراد برون‌سازمانی می‌شود از این‌رو، اقدامات لازم توسط حساب‌برسان این امر را به سمت اطلاعات بهینه سوق می‌دهد که نتیجه آن ارائه گزارش‌های مالی حسابرسی شده به‌موقع است. بهنگام بودن اطلاعات، ویژگی بااهمیتی برای مربوط بودن اطلاعات است (ژانگ،^۸ ۲۰۱۸؛ ۲۴۵). چندین روش بالقوه برای اندازه‌گیری به‌موقع بودن در حسابداری وجود دارد. یک جایگزین رایج برای به‌موقع بودن در مطالعات قبلی، مدت‌زمان ارائه گزارش حسابرسی بوده است (غفران و یاسمین،^۹ ۲۰۱۸؛ ۱۳)، این مدت‌زمان از اختلاف تاریخ پایان سال مالی و تاریخ ارائه گزارش حسابرسی محاسبه می‌گردد. در این پژوهش، از زمان ارائه گزارش‌های مالی مطابق با کلتورسی و پیل^{۱۰} (۲۰۱۶؛ ۲۹۷) به‌عنوان یکی از شاخص‌های به‌موقع بودن گزارشگری جهت تدوین فرضیه اول بهره‌گیری شد:

۱- استرس مالی بر تهیه به‌موقع گزارشگری مالی شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۲-۲. استرس مالی و ثبت به‌هنگام گزارشگری مالی

پیامدهای بحران می‌تواند بر فضای کسب‌وکار تأثیر گذاشته و منابع مالی و حاشیه سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار سرمایه را محدود نماید. وجود استرس مالی عدم اطمینان در رابطه باقیمت‌داری‌های مالی را افزایش داده، لذا نوسانات قیمت‌داری را بالا می‌برد. این نوسانات قیمت موجب می‌شوند که تصمیمات مهم بنگاه‌ها در خصوص سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تا زمان رفع عدم اطمینان به تأخیر بيفتند (هاکیو و کیتون،^{۱۱} ۲۰۱۰؛ ۷). بیشتر شدن هزینه تأمین مالی باعث می‌شود که بنگاه مخارج خود را کاهش دهد (کاردلی و همکاران،^{۱۲} ۲۰۰۹؛ ۸۰).

فرر و همکاران^۳ (۲۰۱۸؛ ۴۴۹) استرس مالی را وقفه‌ای در عملکرد طبیعی بازارهای مالی تعریف می‌کنند با این توضیح که استرس مالی معمولاً با افزایش عدم اطمینان در مورد ارزش بنیادین دارایی‌های مالی و رفتار سرمایه‌گذاران زیان‌های مالی گسترده و ریسک‌گریزی بالای بازیگران بازار مالی را به همراه دارد. همان‌طور که توسط داورن و ون روی^۴ (۲۰۱۴؛ ۳) نیز اشاره شده است استرس مالی به‌طور کلی غیرقابل مشاهده است؛ اما احتمالاً در طیف وسیعی از متغیرهای مالی منعکس می‌شود. در واقع شاخص استرس مالی مجموعه‌ای از متغیرهای بازار مالی را در یک آماره واحد ترکیب می‌کند و اندازه‌گیری کلی وضعیت بی‌ثباتی در سیستم مالی را به عهده می‌گیرد. این شاخص می‌تواند برای شناسایی به موقع بحران‌های مالی بسیار سودمند باشد. به‌طور کلی باتوجه به اجزای بازار مالی، بازار ارز، بازار پول، بازار اوراق خزانه، بازار مشتقات، بازار سهام و بازار واسطه‌ها، استرس مالی در کلیه اجزای بازار مالی شناسایی و در نهایت جمع‌سازی می‌شود.

برای پشتیبانی از یک سیستم کامل با تمام اجزاء، نیاز به سرمایه‌گذاری هماهنگ در بسیاری از جهات به‌طور هم‌زمان است. بحران‌های مالی و سقوط بازار سهام و استرس‌های ناشی از آن به‌وضوح بر احساسات سرمایه‌گذاران را بر قیمت‌گذاری دارایی‌ها و کارایی بازارهای سهام خود را نشان داده است. رفتار گروهی سرمایه‌گذاران در استرس‌های ناشی مالی که شباهت رفتاری مبتنی بر تعامل افراد دارد منجر به همگرایی کنش و تجارت مرتبط می‌شود، یکی از مهم‌ترین سوگیری‌های رفتاری در دوره‌های استرس بازار مالی، زمانی بیشتر رخ می‌دهد که فرد به‌فرد است. سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند از اجماع بازار پیروی کنند، زیرا تمایلی به پیروی از دانش یا اعتقادات خود ندارند. مشکلات ناشی از وام‌های ارزان‌قیمت، توجه به عدم وجود استرس بازار مالی را افزایش داده است (زاتونی و ون ایز^۵، ۲۰۱۲؛ ۱۰۷).

تهیه و ارائه اطلاعات مالی مفید از منظر اجتماعی مهم است؛ زیرا بر کارایی بازار سرمایه و تخصیص سرمایه اثرگذار است و به نوبه خود چشم‌انداز رشد اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. جهت افزایش رقابت اگر شرکت‌ها اطلاعات مالی خود را از نظر تجاری و از دید استفاده‌کنندگان حساس تلقی کنند می‌بایست آن را به‌هنگام ثبت و افشا نماید. در اختیار بودن منابع و گزارش‌های مالی بدون تأخیر و ثبت شده شرکت‌ها موجب می‌شود منابع بیشتری در دسترس قرار گرفته و انتخاب آزادانه و بدون استرس مالی توسط ذی‌نفعان جهت سرمایه‌گذاری انجام شود. این امر موجب حفظ ارزش تجاری شرکت نیز می‌گردد (اسکالونی و مارکیو^۶، ۲۰۲۱؛ ۹۸).

ارائه اطلاعات مالی، گزارش اخبار خوب و افشای اخبار بد در بازه زمانی انتشار اجباری اطلاعات حسابداری، نباید موجب تأخیر در نشر گزارش‌ها گردد (سلسلاق و همکاران^۷، ۲۰۲۱؛ ۵۹). هوک و همکاران^۸ (۲۰۲۱؛ ۱۶۸) دریافته‌اند که اثر انضباطی گزارش‌ها در زمان ثبت

دیر هنگام بر رفتار حسابداری شرکت‌ها اثرگذار است، طوری که کیفیت محتوا و مدت‌زمان انتشار گزارش‌های مالی را تحت تأثیر قرار داده که این رفتار ارائه به‌موقع گزارش‌ها را می‌طلبد. مطابق با لویپرت و همکاران^{۱۹} (۲۰۱۶؛ ۵۰۶) ثبت دیر هنگام گزارش‌های مالی به‌عنوان یکی دیگر از شاخص اندازه‌گیری به‌موقع بودن در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. زمان ارائه گزارش‌های مالی، فاصله زمانی بین پایان سال مالی و ارائه گزارش سالانه است. زمان کوتاه‌تر به‌موقع در نظر گرفته می‌شود. ثبت دیر هنگام زمانی اتفاق می‌افتد که مهلت ارائه گزارش سالانه از مهلت قانونی ارسال تجاوز کند (در ایران چهار ماه است). در نتیجه، ارائه بدون تأخیر گزارش‌ها زمانی اتفاق می‌افتد که گزارش سالانه در مهلت قانونی تهیه و ارائه گردد. ثبت دیر هنگام، نابهنگام و با تأخیر گزارش‌های مالی به‌موقع تلقی نمی‌شود و بالتبع آن ارائه گزارش به‌هنگام و بدون تأخیر به‌موقع شناخته می‌شود. از این‌رو، ثبت دیر هنگام گزارشگری مالی یک متغیر پیوسته در نظر گرفته شد؛ بنابراین با توجه به ادبیات مطرح شده در این بخش فرضیه دوم تدوین شد:

۲- استرس مالی بر ثبت به‌هنگام گزارشگری مالی شرکت تأثیر مثبت و معناداری دارد. والرئو و بلاس^{۲۰} (۲۰۲۲؛ ۱) در پژوهشی تأثیر شوک‌های استرس مالی بر رشد اقتصادی را بررسی نمودند. نویسندگان از یک مدل خودرگرسیون بردار پانل برای تحلیل مقایسه‌ای رابطه بین استرس مالی، رشد اقتصادی و ثبات پولی در ۱۴ اقتصاد استفاده کردند. نتایج حاکی از این است شوک‌های استرس مالی بر رشد اقتصادی تأثیر قابل ملاحظه‌ای دارد. همچنین نرخ بهره بانکی تحت تأثیر استرس مالی در اقتصاد است. به‌طور کلی، نتایج یک دیدگاه روشن از اهمیت ثبات مالی و ارتباط اقتصادی اقدامات استرس مالی در چارچوب مقررات احتیاطی کلان را نشان می‌دهد.

هورواس^{۲۱} (۲۰۲۱؛ ۱) یک ارتباط منفی بین سلامت مالی و ارائه دیر هنگام صورت‌های مالی در شرکت‌های بلژیکی پیدا کرد (شرکت‌هایی که از نظر مالی سالم بودند تا حد کمتری صورت‌های مالی را دیر ارائه کردند). با این حال، نتایج برای شرکت‌هایی که به‌طور مداوم دیر ثبت می‌کردند، برعکس بود. ارتباط مثبتی بین سلامت مالی شرکت‌ها و ثبت با تأخیر برای گروهی از شرکت‌هایی که در گذشته به‌طور مداوم با تأخیر تشکیل پرونده می‌دادند، وجود داشت (یعنی در این گروه، شرکت‌هایی که از نظر مالی سالم بودند تا حد زیادی صورت‌های مالی را با تأخیر ثبت کردند). این نتایج نشان می‌دهد که تشکیل صورت‌های مالی پس از مهلت قانونی لزوماً ناشی از تمایل به تأخیر در انتشار اطلاعات منفی نیست.

پری و همکاران^{۲۲} (۲۰۲۱؛ ۱) در مطالعه‌ای دیگر شرکت‌های کوچک و متوسط استونیایی را تحلیل کردند. آنان رابطه بین رفتار ثبت دیر هنگام (ثبت گزارش سالانه پس از مهلت قانونی) و

استرس مالی با تشکیل و ثبت دیرهنگام را مستند کردند. در تجزیه و تحلیل‌های جداگانه، اندازه شرکت و سن نیز نقش داشتند.

ایلسانی و تواری (۲۰۲۰؛ ۱) در پژوهشی در بازار مالی آفریقای جنوبی با استفاده از تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های اصلی استرس مالی، پی بردند که استرس مالی را می‌توان با استفاده از شاخص‌های آن شناسایی کرد. علاوه بر این، با استفاده از یک مدل خودرگرسیون بازگشتی برای تخمین تأثیر استرس مالی بر تولید و سرمایه‌گذاری استفاده نمود، همچنین نتایج نشان داد استرس مالی تأثیر منفی بر رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری دارد.

لوکاسون و کامانکو مینانو^{۳۳} (۲۰۱۹؛ ۱) دریافته‌اند که در میان شرکت‌های استونیایی (عمدتاً) سودآوری کمتر، نقدینگی کمتر و ریسک بالاتر ورشکستگی با ارسال دیرهنگام گزارش سالانه مرتبط است.

شهرستانی و همکاران (۲۰۱۴؛ ۱) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر سواد مالی، استرس مالی و خودکارآمدی مالی بر سلامت مالی پرداختند. نتایج کسب شده از این پژوهش نشان داد سواد مالی و خودکارآمدی مالی بر سلامت مالی دانشجویان تأثیر مستقیم و معناداری داشته؛ ولی استرس مالی بر سلامت مالی آنان تأثیری ندارد.

اکبرنژاد تقدیمی (۲۰۱۴؛ ۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر نوع راهبرد تجاری بر قابلیت اتکا و به‌موقع بودن به‌عنوان دو معیار با اهمیت گزارشگری مالی باکیفیت بر اساس پژوهش‌های پیشین پرداخت. نتایج نشان دهنده این موضوع است که راهبرد تهاجمی (اکتشافی) کاهش قابلیت اتکای گزارشگری مالی را به دنبال ندارد. ضمن اینکه نتایج در خصوص تأثیر استراتژی تهاجمی بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی را بطور معنادار نشان نداده است.

شاه‌آبادی و قاسمی فر (۲۰۱۴؛ ۱۰۶) در پژوهشی به برآورد واکنش متغیرهای کلان مرتبط با حوزه اقتصاد دانش شاخص پیچیدگی اقتصادی در مواجهه با شوک‌های استرس مالی پرداختند. برای دستیابی به این هدف اثرات شوک‌های استرس مالی سیستمیک بر پیچیدگی‌های اقتصادی و عوامل تعیین‌کننده آن از جمله سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می‌دهد متغیرهای مورد بررسی از جمله پیچیدگی‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بلندمدت به شوک‌های استرس مالی واکنش منفی نشان می‌دهند و واکنش آن‌ها در طول زمان میرا می‌شود.

آزادپان و همکاران (۲۰۱۴؛ ۱۴۷) به بررسی شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر استرس مالی سرمایه‌گذاران حقیقی بازار سرمایه و تبیین الگوی روابط بین مؤلفه‌های اقتصادی و غیراقتصادی استرس مالی و پیامدهای ناشی از آن پرداختند. برای شناسایی گویه‌های استرس مالی و پیامدهای ناشی از آن، به کمک منابع کتابخانه‌ای و میدانی از تکنیک فراترکیب استفاده شد؛ جهت تصمیم‌گیری گروهی و مؤلفه بندی گویه‌ها از شاخص لاوشه و تکنیک دلفی فازی؛ و با

به‌کارگیری روش دیمتل روابط بین مؤلفه‌های اقتصادی و غیراقتصادی الگوسازی شد. یافته‌های پژوهش شامل شناسایی الگوی روابط بین ۱۰ مؤلفه (۵ مؤلفه اقتصادی و ۵ مؤلفه غیراقتصادی) برای متغیر استرس مالی و ۴ مؤلفه (۲ مؤلفه اقتصادی و ۲ مؤلفه غیراقتصادی) برای متغیر پیامدهای ناشی از استرس مالی است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مؤلفه «عوامل اقتصادی» با میزان خالص اثرگذاری ۱/۶۸۵۸ مهم‌ترین مؤلفه استرس مالی سهام‌داران حقیقی و مؤلفه «پیامدهایی برای جامعه» با میزان خالص اثرگذاری ۲/۲۰۱۳- مهم‌ترین مؤلفه پیامد (معلول) استرس مالی است. باریشه یابی عوامل استرس‌زای مالی سهام‌داران حقیقی زمینه بسیار مؤثری در راستای ایجاد افق‌های جدید تصمیم‌سازی در بازار سرمایه، زیر بخش‌های اقتصادی و خصوصاً حوزه‌های سیاست‌گذاری بازار سرمایه برای سرمایه‌گذاران حقیقی فراهم می‌آید. بادآورن‌ندی و بابایی (۱۴۰۱: ۱) در تحقیقی به بررسی اثر قابلیت مقایسه اطلاعات مالی بر مبنای تئوری ارزش‌گذاری نسبی بر به‌موقع بودن گزارشگری صورت‌های مالی با تأکید بر نقش تعدیل‌گر ابهام اطلاعاتی قیمت سهام پرداختند. نتایج قابلیت مقایسه اطلاعات مالی بر به‌موقع بودن گزارشگری صورت‌های مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد و شدت این اثر مثبت در شرایط وجود ابهام اطلاعاتی قیمت سهام، تشدید شد. همچنین در شرایط ابهام اطلاعاتی قیمت سهام، نقش قابلیت مقایسه اطلاعات مالی در شفافیت اطلاعاتی محیط شرکت و گزارشگری صورت‌های مالی به‌موقع برای استفاده‌کنندگان بسیار دارای اهمیت است.

۳- روش‌شناسی

جامعه مورد بررسی در پژوهش حاضر، شرکت‌های بورسی تهران هستند. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نوع روش، توصیفی - همبستگی است. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها، از روش کتابخانه‌ای بهره‌گیری شده است. بازه زمانی نیز یک دوره ۶ ساله از ابتدای سال ۱۳۹۶ لغایت پایان سال ۱۴۰۱ در نظر گرفته شد، به‌طوری‌که تعداد نمونه آماری با توجه به روش حذف سیستماتیک و پس از اعمال محدودیت‌های لازم، در نهایت شامل ۱۵۲ شرکت گردید. در این مطالعه، مدل رگرسیونی برای رابطه بین تأثیر استرس مالی بر به‌موقع بودن گزارش‌های مالی شرکت‌ها بیان شده است. بدین ترتیب با استفاده از روش آماری رگرسیون خطی و لاجیت در نرم‌افزار ایویوز، فرضیات پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. کلیه متغیرها طی جدول (۱) مشخص و اندازه‌گیری شد:

جدول ۱: متغیرها و نحوه اندازه‌گیری

نام متغیر	نحوه اندازه‌گیری متغیر	نماد متغیر
متغیرهای وابسته	به‌موقع بودن گزارشگری مالی	
زمان تهیه گزارشگری	تعداد روز، از تفاوت تاریخ پایان سال مالی و تاریخ ارائه گزارش‌های مالی حسابرسی شده (کلتورسی و پیل، ۲۰۱۶: ۳۰۰).	LEAD TIME
ثبت دیرهنگام	متغیر ساختگی که در صورت تجاوز از مهلت قانونی ارائه گزارش سالانه حسابرسی شده (بیش از چهار ماه پس از پایان سال مالی) با کد یک و در غیر این صورت با کد صفر شناسایی شد (لوپیرت و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۰).	LATE FILING
متغیر مستقل	استرس مالی (مونین ^{۱۳} ، ۲۰۱۹: ۱۹)	FS
هزینه استقراض	هزینه بهره سالانه تقسیم بر میانگین استقراض‌ها	FS ₁
حقوق صاحبان سهام	تفاوت دارایی‌ها و بدهی‌ها	FS ₂
منابع مالی	جریان خالص فعالیت‌های تأمین مالی	FS ₃
ضریب بتا	ریسک سیستماتیک مجموعه‌ای از دارایی‌های مالی نسبت به ریسک پرتفوی بازار	FS ₄
نوسان	قیمت پایانی بازار سهام	FS ₅
متغیرهای کنترلی		
صنعت شرکت	متغیر ساختگی، در صورتی‌که شرکت تولیدی باشد کد آن یک و در غیر این صورت کد آن صفر شد.	MANU
ماه گزارش	متغیر ساختگی، در صورتی‌که شرکت گزارش در آخرین ماه (تیرماه) ارائه نماید کد آن یک و در غیر این صورت کد آن صفر شد.	MONTH
صفحات گزارش	تعداد صفحات گزارش سالانه صورت‌های مالی	PAGES
سن شرکت	تعداد سال، از تفاوت سال تأسیس شرکت و سال موردنظر	AGE
اندازه شرکت	لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها	SIZE
جریان وجه نقد	جریان وجوه عملیاتی تقسیم بر مجموع دارایی‌ها	CF
تقدینگی	دارایی‌های جاری تقسیم بر بدهی‌های جاری	LIQ

از دو معیار برای اندازه‌گیری متغیر وابسته (به‌موقع بودن گزارشگری مالی) استفاده شد، LEAD TIME از یادداشتهای صورت‌های مالی، گزارش هیئت‌مدیره و سایت کدال استخراج شده است. LEAD TIME کوتاه‌تر بیانگر اطلاعات به‌موقع است. LATE FILING تأخیر در ثبت را نشان می‌دهد و زمانی اتفاق می‌افتد که ثبت و ارائه گزارش سالانه حسابرسی شده از مهلت قانونی تجاوز کند که این زمان چهار ماه در نظر گرفته شد. در صورتی‌که گزارش سالانه حسابرسی شده دیرتر از چهار ماه پس از پایان سال مالی ارائه شود، شرکت به‌عنوان متأخر شناخته می‌شود.

برخی از محققان استرس مالی به‌طور غیرمستقیم به‌عنوان «ریسک سیستمیک تحقق‌یافته» تعریف می‌کنند (لوزیس و ولدیس ۲۰۱۳، ۲۵) یا محصول تعامل بین آسیب‌پذیری‌ها در بازارها و شوک‌ها می‌نامند (گریمالدی^{۲۶}، ۲۰۱۱). اگرچه هنوز در مورد اینکه چه چیزی به‌طور خاص استرس مالی یا یک رویداد استرس مالی را تشکیل می‌دهد اتفاق نظر وجود ندارد، اما عناصر مشترکی در بین این مفاهیم استرس وجود دارد و این تعریف زیر را ایجاد می‌کند: استرس مالی به اختلال در عملکرد عادی بازارهای مالی اشاره دارد. این تعریف عمداً گسترده است، زیرا استرس مالی می‌تواند به روش‌های مختلف ظاهر شود و هیچ دو رویداد استرسی دقیقاً مشابه نیستند. علاوه بر این، باید توجه داشت که استرس مالی تعریف شده مترادف با ریسک سیستمی

تحقق یافته نیست. رویدادهای استرس مالی می توانند در برخی بازارها منعکس شوند؛ اما در برخی دیگر نه. در نتیجه، استرس مالی با ریسک سیستمیک مرتبط است.

اگرچه رویدادهای استرس از نظر ترکیب متفاوت هستند، اما چندین ویژگی مشترک اقتصادی استرس مالی وجود دارد. مومین (۲۰۱۹) پنج شاخص هزینه استقراض، حقوق صاحبان سهام، منابع مالی، ضریب بتا و نوسان را در نظر گرفت.

استرس مالی با استفاده پنج شاخص حاضر توسط رویکرد واریانس برابر ایجاد گردید. در رویکرد مذکور، استرس مالی یک متغیر ترکیبی است که مقدار استاندارد شده هر شاخص را در نظر می گیرد. یعنی مقدار میانگین را کسر کرده و بر انحراف معیار تقسیم می گردد. این روش از مشکلات اندازه گیری جلوگیری می کند، بدین ترتیب هر شاخص به عنوان انحراف از مقدار متوسط یک شاخص استفاده می گردد. نمایش آماری استرس مالی به شرح زیر است:

$$FS = FS_1 + FS_2 + FS_3 + FS_4 + FS_5$$

برای بررسی رابطه بین عوامل مرتبط با استرس مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی شرکتها، بر اساس مدل های رگرسیون خطی برای فرضیه اول و رگرسیون لاجیت برای فرضیه دوم استفاده شد:

$$1- LEAD TIME = \alpha + \beta_1 FS + \beta_2 MONTH + \beta_3 MANU + \beta_4 PAGES + \beta_5 AGE + \beta_6 SIZE + \beta_7 CF + \beta_8 LIQ + \varepsilon$$

$$2- LATE FILING = \alpha + \beta_1 FS + \beta_2 MONTH + \beta_3 MANU + \beta_4 PAGES + \beta_5 AGE + \beta_6 SIZE + \beta_7 CF + \beta_8 LIQ + \varepsilon$$

۴- یافته ها

ابتدا داده های مربوط به هر متغیر همگن، هم قواره و استانداردسازی شدند، سپس به جهت توزیع نرمال و کاهش پراکندگی شدید بین داده های هر متغیر مشاهده های پرت حذف گردید. در ادامه شمای کلی از وضعیت توزیع مشاهدات هر متغیر به صورت ذیل نمایش داده شد. جدول (۲) آماره توصیفی متغیرهای پژوهش در وضعیت میانگین، میانه، حداکثر، حداقل، انحراف معیار، ضریب چولگی، ضریب کشیدگی، آزمون جارکیو - برا را نشان می دهد.

جدول ۲ - آماره توصیفی (یافته های پژوهشگران)

امار توصیفی	زمان تهیه گزارش های مالی	تبت دیرهنگام	استرس مالی	جریان وجوه نقد	تقدینگی	سن	اندازه	صنعت	ماه	صفحات
میانگین	۷۸,۴۰۲۴	۰,۰۳۱۸	۵۲۴۳۲	۰,۰۷۶۶	۲,۱۳۲۴	۳۸,۰۹۷۶	۶,۷۸۱۷	۰,۸۶۰۵	۰,۳۳۴۴	۵۱,۸۳۵۵
میانه	۷۹	۰	۱۶۹۷,۳۷۰۰	۰,۰۵۰۸	۱,۴۹۹۴	۳۷	۶,۶۸۸۲	۱	۰	۴۹
حداکثر	۲۳۵	۱	۴۶۶۳۱۴۵۵	۱	۱۵۸,۸۶۲۵	۷۱	۸,۹۰۱۷	۱	۱	۱۳۱
حداقل	۲۰	۰	-۱۴۸۵۹۷۰	-۰,۶۲۲۲	۰,۰۱۰۹۰	۵	۴,۷۸۳۷	۰	۰	۲۳
انحراف معیار	۲۹,۰۲۶۴	۰,۱۷۵۴	۳۵,۱۹۱۶	۰,۱۲۰۸	۵,۷۲۸۶	۱۵,۰۰۴۷	۰,۷۰۸۲	۰,۳۴۵۳	۰,۲۷۲۱	۱۶,۶۱۱۶
ضریب چولگی	۰,۴۱۲۲	۵,۳۴۸۸	۹,۶۵۹۳	۲,۱۴۶۷	۲۲,۹۹۱۸	-۰,۰۵۶۹	۰,۶۰۵۶	-۲,۰۹۷۲	۰,۷۰۱۹	۱,۳۴۱۹
ضریب کشیدگی	۳,۷۱۱۱	۲۹,۴۸۱۱	۱۱۶,۲۵۳۰	۱۵,۰۵۲۱	۶۱۷,۶۵۷۲	۱۹۱۲۹	۳,۴۰۵۴	۵,۳۹۸۴	۱,۴۹۱۶	۶,۲۰۱۸
جارکیو - برا	۴۵,۵۹۸۸	۳۹۷۶,۶۲	۵۰۱۵۷۸,۷	۶۲۰۷,۰۶۱۰	۱۴۴۳۶۸۴	۴۵,۴۰۰۷	۶۲,۰۰۰۹	۸۸۷,۱۴۵۳	۱۶۱,۲۲۲۲	۶۷۱,۸۹۵

نتایج بیان می دارند که میانگین زمان تهیه و ارائه گزارش های مالی حسابرسی شده حداکثر و حداقل ۲۳۵ و ۲۰ روز، در خصوص میانگین ثبت دیرهنگام نیز ۰,۰۳۱۸، حداکثر زمان ثبت دیرهنگام گزارشگری ماه ۱ در فاصله زمانی ۴ ماهه است. برای بررسی

نرمال بودن توزیع مشاهدات از آزمون جارتیو-برا که در جدول شماره دو آماره توصیفی گزارش شد، استفاده گردید. براین اساس باتوجه به اینکه احتمال سطح معناداری تمامی متغیرها بیشتر از ۵٪ نمی باشد؛ بنابراین نرمال بودن توزیع آماری تأیید نشد و توزیع مشاهدات غیر نرمال است.

جهت آزمون فرضیه اول از نتایج تخمین مدل در جدول (۳) استفاده شد. سطح معناداری برابر ۰,۰۰۰۰ بوده؛ یعنی مدل معنادار بود. مقدار آماره دوربین واتسون ۱,۹۱۵۸ را نشان داده و نتیجه ضریب تعیین تعدیل شده نشان می دهد که بطور تقریبی ۵۲٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده خواهند شد. لازم به ذکر است متغیر جریان وجوه نقد رابطه معکوس با متغیر وابسته مطالعه دارد.

جدول ۳- آزمون فرضیه اول (یافته های پژوهشگران)

احتمال	آماره T	خطای استاندارد	ضریب برآوردی	آزمون فرضیه اول
۰,۰۱۰۸	-۲,۵۵۴۶	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	استرس مالی
۰,۰۰۴۳	-۲,۸۶۱۴	۰,۰۲۴۵	۰,۰۷۰۰	سن
۰,۰۰۰۰	-۵,۹۵۳۹	۰,۰۳۵۷	-۰,۲۱۲۷	جریان وجوه نقد
۰,۴۱۶۸	۰,۸۱۲۴	۰,۰۰۰۷	۰,۰۰۰۶	نقدینگی
۰,۳۴۷۷	۰,۹۳۹۶	۰,۰۱۳۷	۰,۰۱۲۸	صنعت
۰,۰۰۰۰	۲۴,۸۰۵۴	۰,۰۰۹۴	۰,۲۳۲۶	ماه
۰,۹۳۰۵	۰,۰۸۷۲	۰,۰۴۶۱	۰,۰۰۴۰	صفحات
۰,۰۰۰۰	۴,۲۲۵۱	۰,۰۰۷۲	۰,۰۳۰۶	اندازه
۰,۰۰۰۰	۲۰,۶۷۷۳	۰,۰۷۱۱	۰,۱۲۱۰	مقدار ثابت (عرض از مبدأ)
			۰,۵۱۶۲	ضریب تعیین
			۰,۵۱۱۳	ضریب تعیین تعدیل شده
			۱,۹۱۵۸	دوربین واتسون
			۱۰۵,۷۴۶۹	F-آماره
			۰,۰۰۰۰	احتمال (F-آماره)

نتایج بیان می‌کنند که ضریب متغیر استرس مالی، ۰,۰۰۰۰ بوده که نشان‌دهنده تأثیر مستقیم استرس مالی بر زمان تهیه گزارشگری صورت‌های مالی شرکت است، با توجه به آماره t ضریب متغیر استرس مالی در سطح اطمینان ۹۵٪ و احتمال ۰,۰۱۰۸ فرضیه اول پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. این موضوع نشان داد که استرس مالی بر زمان تهیه گزارش‌های مالی شرکت‌ها تأثیر مثبت و معنادار دارد، بدین معنی که اگر شرکت‌ها استرس مالی بالاتری داشته باشند بر زمان تهیه گزارشگری صورت‌های مالی تأثیر بیشتری دارد.

به‌منظور آزمودن فرضیه دوم از نتایج تخمین مدل ارائه‌شده در جدول (۴) استفاده شد. سطح معناداری برابر ۰,۰۰۰۰ بوده این یعنی مدل معنادار است. نتیجه ضریب تعیین تعدیل‌شده مک فادن نشان داد، تقریباً ۲۷٪ تغییرات متغیر وابسته به‌وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده خواهند شد. لازم به ذکر است متغیرهای سن، جریان وجوه نقد، نقدینگی و صنعت رابطه معکوس با متغیر وابسته مطالعه دارند.

جدول ۴ - آزمون فرضیه دوم (یافته‌های پژوهشگران)

احتمال	اماره Z	خطای استاندارد	ضریب برآوردی	آزمون فرضیه دوم
۰,۶۵۲۴	۰,۴۵۰۴	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	استرس مالی
۰,۴۹۵۵	-۰,۶۸۱۶	۱,۱۳۷۰	-۰,۷۷۵	سن
۰,۳۳۲۴	-۰,۹۶۹۲	۲,۵۳۵۳	-۲,۴۵۷۳	جریان وجوه نقد
۰,۳۸۹۳	-۰,۸۶۱۰	۰,۲۵۳۹	-۰,۲۱۸۶	نقدینگی
۰,۰۲۱۸	-۲,۲۹۳۸	۰,۵۶۸۸	-۱,۳۰۴۸	صنعت
۰,۰۰۰۱	۳,۸۳۸۷	۱,۰۳۴۲	۳,۹۷۰۰	ماه
۰,۱۸۰۹	۱,۳۳۸۰	۲,۲۳۱۴	۲,۹۸۵۶	صفحات
۰,۹۴۳۹	۰,۰۷۰۳	۰,۳۴۹۷	۰,۰۲۴۶	اندازه
۰,۰۰۶۷	-۲,۷۰۹۱	۳,۲۹۴۰	-۸,۹۲۳۸	مقدار ثابت (عرض از مبدأ)
			۰,۲۶۰۸	ضریب تعیین مک فادن
			۵۹,۸۳۳۶	آماره LR
			۰,۰۰۰۰	احتمال (آماره -LR)

نتایج بیان می‌کنند که ضریب متغیر استرس مالی، ۰,۰۰۰۰ بوده که نشان‌دهنده تأثیر مستقیم استرس مالی بر مهلت قانونی گزارش سالانه شرکت است، با توجه به آماره Z ضریب متغیر استرس مالی در سطح اطمینان ۹۵٪ و احتمال ۰,۶۵۲۴ فرضیه دوم پژوهش تأیید نشد. این موضوع نشان می‌دهد که استرس مالی بر ثبت دیر هنگام گزارشگری سالانه شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارد، بدین معنی که اگر شرکت‌ها استرس مالی بالاتری داشته باشند این موضوع بر مهلت قانونی ارائه گزارش سالانه شرکت‌ها و ثبت آن تأثیری ندارد.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

بررسی محیط تجارت ایران در سال‌های اخیر بیانگر آن است که بنگاه‌های ایرانی همچنان دغدغه اصلی خود را مسئله تأمین مالی می‌دانند. عمده تنش‌ها شامل «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها»، «ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی» مورد توجه بنگاه‌های اقتصادی بوده و «وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های

حکومتی» در رده سوم مشکلات بنگاه‌های تولیدی قرار گرفته است. اگرچه ممکن است بنگاه‌ها به لحاظ مدیریت مالی و بودجه‌بندی خود عملکرد مناسبی نداشته باشند، اما بالابودن نرخ تأمین سرمایه به‌عنوان متغیری که در نظام بازار آزاد و خارج بنگاه تعیین می‌شود و بالتبع آن به‌وجود آمدن استرس مالی، نشان می‌دهد که سازوکارهای حاکم بر اقتصاد در جهت ارتقای محیط تجارت نیستند.

سازوکارهایی که ریشه در سیاست‌گذاری مالی نادرست دولت و عملکرد نامطلوب نظام مالی، بانکی و بازار سرمایه دارد. منتشرکردن گزارش‌های مالی به‌موقع و دقیق برای واحدهای تجاری بسیار اهمیت دارد. صورت‌های مالی می‌توانند نقشی کلیدی در فرایند برنامه‌ریزی داشته باشند و به مدیران کمک کنند تا تأثیر تصمیمات گذشته بر عملکرد فعلی را درک کنند و برنامه‌ریزی‌هایی را برای آینده بر اساس آنها انجام دهند. همچنین، این گزارش‌ها نقشی برای نظارت بر عملکرد، تغییر طرح‌های معیوب و ایجاد استراتژی‌های جدید برای رشد سودآوری شرکت دارند؛ بنابراین، برای تضمین موفقیت واحدهای تجاری، ارائه گزارش‌های مالی به‌موقع و دقیق بسیار ضروری است.

به نظر می‌رسد اطلاعات کمی در مورد به‌موقع بودن ثبت گزارش‌های سالانه در شرکت‌ها وجود دارد. هدف پژوهش حاضر بر این است که با مطالعه رابطه بین استرس مالی و به‌موقع بودن در نمونه‌ای از ۱۵۲ شرکت بود. نتایج نشان داد استرس مالی بر زمان تهیه گزارش‌های مالی تأثیرگذار بود؛ اما با ثبت دیرنگام آن ارتباط معناداری نداشت. شرکت‌ها باید همواره به عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر به‌موقع بودن گزارشگری توجه داشته باشند، مانند جریان وجوه نقد و نقدینگی. به جهت به‌موقع ارائه‌شدن گزارش مالی و نیز کاهش بار استرس مالی، نظارت و کمک‌های دقیق‌تری باید صورت پذیرد، طوری که ممکن است اطلاعات به‌صورت صحیح و درست بیان نگردد. ارائه گزارشگری مالی به سود بنگاه اقتصادی است و به نفع آن عمل می‌کند. شرط لازم برای دستیابی به این هدف، بررسی تأثیر استرس مالی و ارائه به‌موقع اطلاعات است، به‌نحوی که توان تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد.

این مطالعه با بیان شاخص‌های استرس مالی و بررسی اثرات آن بر اقتصاد واقعی به مجموعه دانش موجود کمک می‌کند. ساختار شاخص استرس مالی مهم است، زیرا عوامل زیربنایی در بخش‌های مختلف اقتصاد را در هر مقطع زمانی ترکیب می‌کند. استرس مالی به‌عنوان یک متغیر هشداردهنده در سیستم سیگنال اولیه، برای شرکت‌ها مفید و مناسب است. همچنین می‌توان از آن برای سنجش اثربخشی اقدامات شرکت برای کاهش تأثیر استرس مالی برای مدیران و سرمایه‌گذاران استفاده کرد. در این پژوهش استرس مالی برای سیستم مالی بورس اوراق بهادار با استفاده از پنج شاخص گروه‌بندی شدند: هزینه استقراض، حقوق صاحبان سهام، منابع مالی، ضریب بتا، نوسان. بحران‌های مالی ناشی از نقص سیستم مالی است. بررسی‌ها نشان داد ناظران

و تصمیم‌گیران سیستم‌های مالی ابزار لازم جهت شناسایی استرس و نحوه اندازه‌گیری به‌موقع آن در اختیار ندارند. رویکرد سیستماتیک برای ساختن و کالیبره کردن اندازه‌گیری استرس سیستم مالی مهم است. این پژوهش اثر هر شاخص را در ارتباط با ارائه گزارشگری مالی به‌دقت بررسی شد و درعین حال این شاخص‌ها پوشش بازارهای سهام را گسترش می‌دهند. باین‌حال، موضوع اندازه‌گیری استرس فرصت‌های اضافی زیادی را برای تحقیقات سازنده ارائه می‌دهد. درحالی‌که بازارهای در نظر گرفته‌شده در ساخت آن بدون شک برای سیستم مالی مهم هستند، تحلیل حاضر نمی‌تواند این ادعا را که به طور جامع سیستم مالی را تقسیم می‌کند، پشتیبانی نماید. این درجه را به روی رویکردهای دقیق آینده در مورد تجزیه کمی سیستم مالی از نظر ابزارهای مالی، عوامل و کارکردهای واسطه‌ای باز می‌کند.

باین‌حال، تجزیه و تحلیل مؤلفه اصلی پویا ممکن است ماهیت تطبیقی سیستم مالی را از طریق وزن‌های غیرثابت تطبیق دهد تا گزارش‌های به‌موقع آن را به یک کاندیدای جذاب برای مطالعه بیشتر تبدیل کند. محدودیت در شناسایی نوع شاخص استرس مالی این است که نمی‌توانیم چندین شاخص را که ممکن است به بحران مالی مرتبط باشند، اضافه کنیم، زیرا برای همه شاخص‌های درگیر در ایران در دسترس نبودند؛ بنابراین یک موضوع جالب برای تحقیقات آتی بررسی این موضوع است که آیا استرس مالی که توسط مقامات مسئول در تثبیت مالی استفاده می‌شود؟ با شروع بحران‌های مالی در یک محیط مرتبط هستند یا خیر؛ بنابراین به‌جای استفاده از استرس مالی یکسان برای همه شرکت‌ها، می‌توان از شاخص‌های استرس مالی خاص شرکت‌ها استفاده کرد.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی، استفاده از مدل‌های مدت‌زمان است (به‌عنوان مثال، کریمی و وویا (۲۰۱۱؛ ۲۴۰) را ببینید). مدل‌های مدت‌زمان یک روش جایگزین برای تجزیه و تحلیل احتمال انتقال از دوره‌های آرام به یک بحران است که می‌تواند به شاخص‌های استرس مالی مرتبط باشد. با توجه به رویکرد تحقیق، جهت متفاوت بودن در تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود این پژوهش مجدداً با شاخص‌های درگیر با به‌موقع بودن گزارش‌های مالی تکرار شود؛ چراکه سرمایه‌گذاران به فکر بازارهای دیگر نظیر سرمایه‌گذاری در ارزهای نو و دیجیتالی هستند.

یادداشت

- 1.Kothari and Ramanna & Skinner
- 2.Nwosa & Oseni
- 3.Ilesanmi & Tewari
4. Polat & Ozkan
- 5.IASB
6. Bako
7. Zulfiati & Fadhillah
- 8.Zhang
- 9.Luypaert and Van Caneghem & Van
- 14.Dovern & van Roye
15. Zattoni & Van Ees
- 16.Escaloni and Mareque
- 17.Selleslagh and Ceustermans & Stas
- 18.Huq and Daunfeldt & Hartwig and Rudholm,
- 19.Ghafran and Yasmin
- 20.Valerio Roncagliolo and Villamonte Blas
- 21.Horwath
- 22.Perry and Michael & Seibert

Uytbergen

10. Clatworthy & Peel

11. Hakkio & Keeton

12. Cardarelli and Elekdag & Lall,

13. Ferrer and Jammazi and Bolós &

Benítez

23. Lukason & Camacho-Miñano

24. Monin

25. Louzis and Vouldis

26. Grimaldi

کتابنامه

- اکبری نژاد تقدیمی، شادی. (۱۴۰۲). استراتژی‌های کسب و کار، قابلیت اطمینان و به موقع بودن گزارشگری مالی، *اولین کنفرانس بین‌المللی توانمندی های مدیریت، مهندسی صنایع، حسابداری و اقتصاد*، بابل، <https://civilica.com/doc/۱۶۹۰۹۳۶>.
- آزادیان، یوسف، داداشی، ایمان، و تقی پوریان گیلانی، یوسف. (۱۴۰۲). شناسایی و الگوسازی روابط بین مؤلفه‌های اقتصادی و غیراقتصادی استرس مالی سرمایه‌گذاران حقیقی بازار سرمایه (رویکرد تلفیقی فراترکیب-دلفی‌فازی-دیمتل). *راهبرد مدیریت مالی*، ۱۱(۴): ۱۴۷-۱۷۲.
- بابایی، قادر، پاک مرام، عسگر، بادآورندهی، یونس و رضایی، نادر. (۱۳۹۹). الگوی سنجش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر اساس تئوری ارزش گذاری نسبی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۷(۴): ۵۸۰-۵۴۶.
- بادآورندهی، یونس و بابایی، قادر. (۱۴۰۱). اثر قابلیت مقایسه اطلاعات مالی بر به موقع بودن گزارشگری مالی با تأکید بر نقش تعدیل‌گر ابهام اطلاعاتی قیمت سهام. *مطالعات تجربی حسابداری مالی* ۱۹(۷۴): ۲۰۹-۲۳۷.
- سعادت زاده حصار، بهزاد؛ عبیدی، رسول؛ محمدزاده سالطه، حیدر و نریمانی، محمد. (۱۴۰۰). بررسی ارتباط سوگیری شناختی در رفتار سرمایه‌گذاران با واسطه نوسانات قیمت سهام، *اقتصاد مالی*، ۱۵(۵۶): ۳۰۳-۳۲۰.
- شاه‌آبادی، ابوالفضل و قاسمی فر، ثمینه. (۱۴۰۲). بررسی واکنش پیچیدگی‌های اقتصادی به تکانه استرس مالی، مطالعه موردی ایران. *دانش مالی تحلیل اوراق بهادار*، ۵۹(۱۶): ۱۰۶-۱۲۵.
- شهرستانی، سهیلا، یزدانی، فرناز و محمودی میمند، مرتضی. (۱۴۰۲). بررسی تأثیر سواد مالی، استرس مالی و خودکارآمدی مالی بر سلامت مالی. *چشم‌انداز حسابداری و مدیریت*. ۶(۸۲): ۷۸-۹۳.

References

- Asadi, Z., & Yavari, K. (2022). The Effect of Sanctions on Financial Instability of Iranian Banks. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 18(4), 1-35. doi: 10.22055/jqe.2020.30490.2131 (In Persian).
- Azadian, Y., Dadashi, I., & Taghipouryan Gilani, Y. (2023). Identifying and Modeling the Relationships Between Economic and Non-economic

- Components Financial Stress of Individual Investors of the Capital Market (Integrated Approach of Techniques Meta-Synthesis - Fuzzy Delphi - Dematel). *Financial Management Strategy*, 11(4), 147-172. doi: 10.22051/jfm.2023.36833.2573 (In Persian).
- Babaei, G., Pakmaram, A., Badavar Nahandi, Y., & Rezaei, N. (2021). A Model for Measuring the Comparability of Financial Statements Based on the Relative Valuation Theory. *Accounting and Auditing Review*, 27(4), 546-580. doi: 10.22059/acctgrev.2021.80473(In Persian).
- Badavar Nahandi, Y., & Babaei, G. (2022). The Effect of Comparability of Financial Information on the Financial Reporting Timeliness with emphasis on the moderating role of stock price ambiguity. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 19(74), 209-237. doi: 10.22054/qjma.2022.66517.2357(In Persian).
- Bako, A. M. (2018). The impact of corporate governance on the quality of financial reporting in the Nigerian chemical and paint industry. *Research Journal of Finance and Accounting*, 9(7), 90 - 112.
- Cardarelli, R., Elekdag, S., & Lall, S. (2011). Financial Stress and Economic Contractions. *Journal of Financial Stability*, 7(2), 78-97.
- Characteristics of Decision-useful Financial Reporting Information. London.*
- Clatworthy, Mark A. & Peel, Michael J. (2016). The timeliness of UK private company financial reporting: Regulatory and economic influences. *The British Accounting Review*, 48(3), 297-315.
- Dovern, J. & van Roye, B. (2014). International transmission and business-cycle effects of financial stress. *Journal of Financial Stability*, 13(C), 1-17.
- Escaloni, S. and Mareque, M. (2021), "Audit report lag, differential analysis between Spanish SMEs and non-SMEs", *Sustainability*, Vol. 13 No. 22.
- Ferrer, R., Jammazi, R., Bolós, V. J. & Benítez, R. (2018). Interactions between financial stress and economic activity for the US: A time-and frequency-varying analysis using wavelets. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 492(4), 446-462.
- Grimaldi, Marianna B. (2011). Up for Count? Central Bank Words and Financial Stress. Sveriges Riksbank Working Paper Series No. 252, Sveriges Riksbank, Stockholm, Sweden. April.
- Ghafran, C. and Yasmin, S. (2018). Audit committee chair and financial reporting timeliness: a focus on financial, experiential and monitoring expertise. *International Journal of Auditing*, 22(1), 13-24.
- Hakkio, C. & Keeton, W., (2010). Financial stress: what is it?. *Economic Review*, 94(2), 5-50.
- Horwath, Crowe. (2021). The Mind Behind The Fraudsters Crime: Key Behavioral and Environmental Element. *Crowe Horwath LLP*. 1-62. Available online: https://www.fraudconference.com/uploadedFiles/Fraud_Conference/Contet/

- Course-Materials/presentations/23rd/ppt/10C-Jonathan-Marks.pdf (accessed on 7 June 2021) .
- Huq, A.M., Daunfeldt, S.O., Hartwig, F. and Rudholm, N. (2021), “Free to choose: do voluntary audit reforms increase employment growth?”, *International Journal of the Economics of Business*, Vol. 28 No. 1, pp. 163-178.
- IASB. (2008). *Exposure Draft on an improved Conceptual Framework for*
- Ilesanmi, K.D.; Tewari, D.D (2020). Financial Stress Index and Economic Activity in South Africa: New Evidence. *Economies*, 8(4), 110. <https://doi.org/10.3390/economies8040110>
- Karimi M, Voia M (2011) Empirics of currency crises: A duration analysis approach. *Carlton Economic Papers*. 11(11), 233-262.
- Kothari, S.P., Ramanna, K. & Skinner. D. (2010). Implications for GAAP from an analysis of positive research in accounting. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2-3), 246–286.
- Louzis, Dimitrios P., and Angelos T. Vouldis. (2013). A Financial Systemic Stress Index for Greece. ECB Working Paper No 1563, European Central Bank, Frankfurt, Germany. July.
- Lukason, O. and Camacho-Miñano, M.D.M. (2019), “Bankruptcy Risk, Its Financial Determinants and Reporting Delays: Do Managers Have Anything to Hide?”, *Journals Risks*, 7(3),1-15.
- Luypaert, M., Van Caneghem, T., & Van Uytbergen, S. (2016). Financial statement filing lags: An empirical analysis among small firms. *International Small Business Journal*, 34(4), 506-531.
- Matoufi , alireza. (2019). Explaining the characteristics of financial stress in the Iranian capital market, *Investment Knowledge*, 7 (26), 237-258.
- Monin, P. (2017). The OFR Financial Stress Index. *OFR*, 17(4), 17-41. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3062143> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn>.
- Nwosa, P. I., & Oseni, I. O. (2011). Efficient Market Hypothesis and Nigerian Stock Market. *Research Journal of Finance and Accounting*, 2(12), 38 - 46.
- Perry, L, M., Michael, M.S., Seibert, K. (2021). Financial Strain and Physical and Emotional Quality of Life in Breast Cancer. *Journal of Pain and Symptom Management*, 30(3), 1-22.
- Polat, O., & Ozkan, I. (2019). Transmission mechanisms of financial stress into economic activity in Turkey. *Journal of Policy Modeling*, 41(2), 395-415.
- Rajabi, Manzoor, D., S., & Ranjbaran, R. (2022). Modeling and Measuring the Effectiveness of Positive Shocks in the Financial Sector of Iran's Economy. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 19(2), 1-36. doi: 10.22055/jqe.2021.30929.2142 (in persian).
- Saadatzadeh Hesar, Behzad; Abdi, Rasul; Mohammadzadeh Salta, Haider and Narimani, Mohammad. (2020). Investigating the relationship of cognitive

- bias in investors' behavior due to stock price fluctuations, *Financial Economics*, 15(56), 303-320(In Persian).
- Selleslagh, T., Ceustermans, S. and Stas, L. (2021), "Not all late filers are the same: distinguishing between differences in filing behaviour", *Sustainability*, Vol. 13 No. 19, p. 10862.
- Shahabadi, Abolfazl and Ghasemifar, Samine. (2022). Investigating the reaction of economic complexities to the impulse of financial stress, a case study of Iran. *Financial knowledge of securities analysis*, 59(16), 106-125(In Persian).
- Shahrestani, S., Yazdani, F., & Mahmoudi Maymand, M. (2023). Investigating the impact of financial literacy, financial stress and financial self-efficacy on financial health. *Journal of Accounting and Management Vision*, 6(82), 78-93(In Persian).
- Valerio Roncagliolo, F.C. and Villamonte Blas, R.N. (2022), "Impact of financial stress in advanced and emerging economies", *Journal of Economics, Finance and Administrative Science*, 27(53), 68-85. <https://doi.org/10.1108/JEFAS-05-2021-0063>
- Zattoni, A., & Van Ees, H. (2012). How to contribute to the development of a global understanding of corporate governance? Reflections from submitted and published articles in CGIR. *Corporate Governance: An International Review*, 20(1), 106–118.
- Zhang, J. H. (2018). Accounting Comparability, Audit Effort, and Audit Outcomes. *Contemporary Accounting Research*, 35(1), 245–276.
- Zulfiati, L., & Fadhillah, I. S. (2018). Effect of corporate governance and financial reporting quality on asymmetry information. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 73(5), 126-128.